

SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUKSEN
RAPORTTEJA 6 | 2011

Kestävien hankintojen neuvontapalvelun toimintasuunnitelma

Virpi Liesimaa ja Ari Nissinen

Suomen ympäristökeskus

SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUKSEN
RAPORTTEJA 6 | 2011

Kestävien hankintojen neuvontapalvelun toimintasuunnitelma

Virpi Liesimaa ja Ari Nissinen

Helsinki 2011

SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS

S Y K E

SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUKSEN RAPORTTEJA 6 | 2011
Suomen ympäristökeskus
Kulutuksen ja tuotannon keskus

Taitto: Pirjo Lehtovaara

Kansikuva: Virpi Liesimaa

Julkaisu on saatavana vain internetistä:
www.ymparisto.fi/julkaisut

ISBN 978-952-11-3855-3 (PDF)
ISSN 1796-1726 (verkkoj.)

ESIPUHE

Selvitys Kestävien hankintojen neuvontapalvelusta on tehty Suomen ympäristökeskuksessa ympäristöministeriön toimeksiannosta. Työn tavoitteena oli selvittää sitä, miten Internet-pohjainen kestävien hankintojen neuvontapalvelu voisi palvella kuntien ja valtion organisaatioiden usein pienillä resursseilla toimivaa ja hajallaan olevaa julkista hankintatointia.

Selvityksessä arvioidaan neuvontapalvelun organisoimista, toimintaperiaatteita ja kustannuksia sekä Internet-pohjaisen julkisten hankintojen tietopankin sisältöä. Tietopankkiin koottaisiin tuotteiden ja palveluiden ympäristökriteerit, tarjouspyyntömalleja, elinkaarikustannusten laskentatyökaluja sekä tietoa parhaista käytännöistä. Kansallisten ja EU:n esimerkkikriteerien valmistelu yhteistyössä keskeisten sidosryhmien kanssa olisi osa neuvontapalvelua. Neuvontapalvelun kautta muodostuisi laajoja yhteistyöverkostoja hankintojen kestävyuden ja kokonaistaloudellisuuden edistämiseksi.

Raportissa on kartoitettu nykyiset julkisia hankkijoita palvelevat neuvontapalvelut ja mietitty myös sitä, miten hankintojen ympäristöosaamista voisi keskittää johonkin jo olemassa olevaan asiantuntijaorganisaatioon.

Selvitystyön yhteydessä on myös oltu yhteydessä palvelun mahdollisiin kotiorganisaatioihin sekä ministeriöiden edustajiin ja otettu heidän näkökantoja huomioon.

Taina Nikula
Ympäristöministeriö

SISÄLLYS

Esipuhe	3
Sisällys	5
1 Taustaa	7
2 Julkisilla hankkijoilla on tarve ympäristötiedolle ja nopeasti sovellettaville malleille ja esimerkeille	9
3 Hyötyä uudesta Kestävien hankintojen neuvontapalvelusta – hankkijoille, valmistajille ja kaupalle sekä hallinnolle	11
4 Nykyisiä tieto- ja neuvontapalveluja	13
5 Kestävien hankintojen neuvontapalvelun organisaatio ja päätehtävät	14
6 Neuvontapalvelun Ekotietopankin toimintaperiaatteet ja sisältö	16
7 Tuotekohtaiset esimerkkikriteerit sekä kansallisesti räätälöityjen kriteerien valmistelu ja hyväksyminen	19
8 Kestävien hankintojen neuvontapalvelun ensimmäiset vuodet ja toiminnan vakiinnuttaminen	22
9 Toiminnan kustannukset ja rahoitus	24
10 Mahdolliset kotiorganisaatiot	25
Liite 1. Luonnostelua ekotietopankin Internet-sivustoston sisällöstä ...	28
Liite 2. Hymonetin nykyinen Internet-sivusto	29
Liite 3. Motivan ympäristöteknologiahankintojen helpdesk	30
Liite 4. Hankintaprosessi hankintakellona tai hankintanuolena	31
Lähteitä	33
Kuvailulehti	34
Presentationsblad	35
Documentation page	36

1 Taustaa

Valtioneuvosto teki 8.4.2009 periaatepäätöksen, jolla kannustetaan kestäviin hankintoihin kaikkia julkisia toimijoita – valtion keskus- ja aluehallintoa sekä kuntakenttää. Kestävien hankintojen periaatepäätöksessä todetaan, että keskeistä ympäristönäkökulman huomioon ottamisessa on johdon sitoutuminen sekä hankintaosaamisen ja -verkostoitumisen parantaminen.

Miksi julkisten hankintojen kestävyys kiinnitetään niin paljon huomiota? Koska julkisilla hankinnoilla on tärkeä rooli nykyistä kestävämmän kulutuksen ja tuotannon saavuttamisessa. Euroopan komissio julkaisi kesällä 2008 tiedonannon kestävästä kulutuksesta ja tuotannosta sekä kestävästä teollisuuspolitiikan toimintaohjelmasta. Julkiset hankinnat esitetään toimintaohjelmassa keskeisenä ohjauskeinona, jolla voidaan vaikuttaa tuotantoon ja markkinoihin kysynnän kautta. Toimintaohjelman muuta ydintä ovat ekologinen tuotesuunnittelu, energiamerkintä ja Euroopan ympäristömerkki. Vuoden 2008 tiedonanto voidaan nähdä jatkona komission vuonna 2001 julkaisemalle vihreälle kirjalle yhdennetystä tuotepolitiikasta ja vuonna 2003 antamalle tiedonannolle yhdennetystä tuotepolitiikasta. Kolmen vaiheen myötä EU:n yhdennetyn tuotepolitiikan ja kestävästä kulutuksesta ja tuotannon politiikka on kiinteä vihreän kirjan laajasta aloitekentästä muutamana keskeisen ohjauskeinon ympärille, joista julkiset hankinnat on siis yksi.

Julkkiset hankinnat on myös Suomessa ollut esillä jo 1990-luvun alusta asti tärkeänä keinona vaikuttaa ympäristöä säästävien tuotteiden yleistymiseen ja julkishallinnon toiminnan kestävyys. Vuonna 2008 julkaistussa Työ- ja elinkeinoministeriön innovaatiostrategiassa lähtökohtana on, että markkinoilla sekä kysyntä että tarjonta vaikuttavat innovaatioiden syntyyn ja leviämiseen. Innovaatiostrategiassa nähdään, että julkisilla hankinnoilla voidaan vastata laajoihin yhteiskunnallisiin haasteisiin kuten väestön ikääntymiseen ja julkisten palveluiden tuottavuuteen, ilmastonmuutokseen ja energian saatavuuteen, sekä ympäristöä kuormittaviin tuotteisiin ja elintapoihin.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä linjataan, että hankintaosaamista pyritään parantamaan lisäämällä hankkijoiden osaamista ja keskittämällä hankintojen ympäristöosaamista johonkin olemassa olevaan asiantuntijaorganisaatioon. Tavoitteena on edesauttaa kuntien ja muun julkisen sektorin työtä hankintojen ympäristövaikutusten huomioimisessa sekä saada aikaan käytännössä sovellettavaa ohjeistusta. Ensimmäinen askel ympäristöosaamisen parantamisessa on Internet-pohjainen tietopankki, johon koottaisiin tietoa tuotteiden ja palveluiden ympäristönäkökohdista, esimerkkejä ympäristökriteereistä ja vinkkejä ajankohtaisista tapahtumista sekä meneillään olevista hankkeista. Ainakin alkuvaiheessa palvelu olisi maksuton.

Eduskunta käsitellessään valtioneuvoston selontekoa hankintalakiuudistuksesta (VNS 7/2008 vp) kiinnitti huomiota siihen, että hankintojen ympäristöosaamista tulee selkeästi pyrkiä keskittämään johonkin valtion asiantuntijaorganisaatioon ja että tämän toiminnan rahoitus turvataan. Talousvaliokunta totesi myös pitävänsä tärkeänä, että "ympäristöhankintojen tekoon liittyvää neuvontaa ja opastusta lisätään mm. ympäristövaliokunnan lausunnossa todetun Internet-tietopankin avulla. Valiokunta pitää tärkeänä, että tietopankin kehittämiseen liittyvä rahoitus turvataan. Niin horisontaalista kuin sektorikohtaistakin julkisiin hankintoihin liittyvää ohjeistusta ja neuvontaa kehitettäessä on tarpeen huolehtia siitä, että kaikki tieto ja linkit ovat keskitetyksi ja helposti löydettävissä yhdestä paikasta."

Energiapalveludirektiivi (2006/32/EY) sekä EU:n komission ilmasto- ja energia-paketti edellyttävät, että julkinen sektori näyttää esimerkkiä ja käynnistää energia-tehokkuuteen ja -säästöön liittyviä toimia. Eurooppaneuvoston kesäkuussa 2006 päivittämässä kestävä kehityksen strategiassa tavoitteeksi asetettiin edistää kestävää kulutusta ja tuotantoa mm. lisäämällä hankintojen ympäristöystävällisyyttä. EU-jäsenmaissa vihreiden hankintojen osuus kaikista hankinnoista tulisi olla parhaimpien maiden tasolla vuonna 2010. EU:n komission vuonna 2005 teettämän tutkimuksen mukaan parhaimpien maiden eli Saksan, Ruotsin, Itävallan ja Ison-Britannian EU:n hankintadirektiivin mukaisista julkisista hankinnoista 55–65 %:ssa ympäristönäkökulma oli otettu huomioon. Suomi kuului seitsemän 'vihreimmän' maan joukkoon, mutta osuus oli pienempi eli vähän yli 40 %. Vuoden 2005 jälkeen useat EU maat ovat käynnistäneet tuotekohtaisten ympäristökriteerien valmistelutyön ja julkisten hankkijoiden opastuksen, jota EU pyrkii osittain koordinoimaan omalla esimerkkikriteerien valmistelullaan.

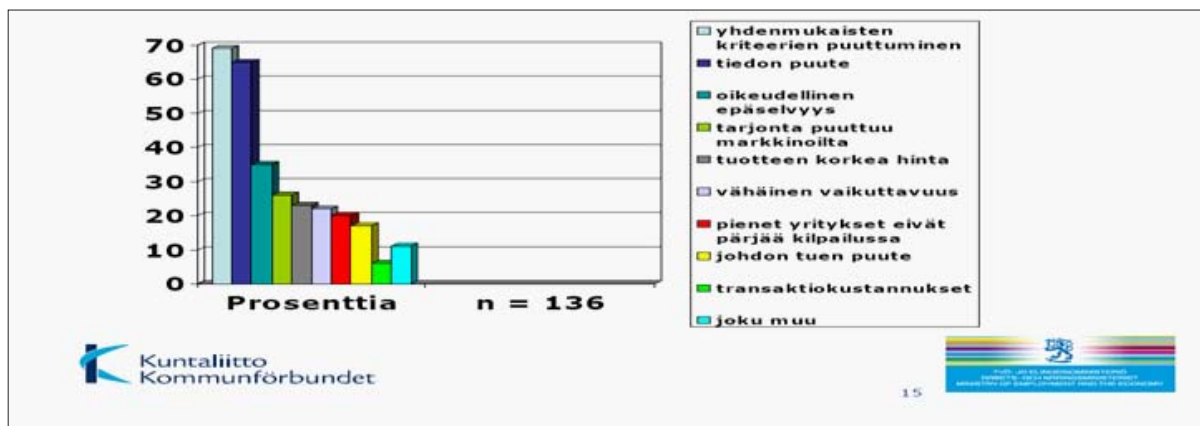
Tässä selvityksessä on arvioitu ympäristöministeriön toimeksiannosta julkisten hankintojen tietopankin sisältöä, toimintaperiaatteita, organisoitumista ja toiminnan kustannuksia.

2 Julkisilla hankkijoilla on tarve ympäristötiedolle ja nopeasti sovellettaville malleille ja esimerkeille

Valtion ja kuntien hankkijat kokevat monesta suunnasta lisääntyneen paineen parantaa ympäristönäkökohtien huomioon ottamista hankinnoissa. Hankintalain periaatteissa asia todetaan seuraavasti (2§): "hankinnat tulisi toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti ja suunnitelmallisesti sekä mahdollisimman tarkoituksen mukaisina kokonaisuuksina ympäristönäkökohdat huomioon ottaen".

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä (VNP 8.4.2009) tavoitteena on vähentää materiaalista kuluttamista sekä haitallisia ympäristövaikutuksia tuotteen ja palvelun koko elinkaaren aikana. Valtioneuvosto edellyttää, että hankintojen ympäristöystävällisyydelle asetetaan seuraavat yleiset kestävien hankintojen tavoitteet: omissa hankinnoissaan valtion keskushallinto vuonna 2010 ottaa vähintään 70 %:ssa ympäristönäkökulman huomioon ja vuonna 2015 kaikissa hankinnoissaan. Valtioneuvosto suosittelee, että kuntien ja valtion paikallishallinnossa hankinnoissa vuonna 2010 vähintään 25 %:ssa ympäristönäkökulma otetaan huomioon ja vuonna 2015 vähintään 50 %:ssa. Lisäksi periaatepäätöksessä asetetaan tavoitteita useille tärkeille tuoteryhmille.

Hankintojen ympäristöystävällisyyttä myös seurataan sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Julkisten hankintojen neuvontayksikkö toteutti syksyllä 2009 hankintayksiköille suunnatun verkkokyselyn kestävästä hankinnoista. Kyselyyn vastasi 137 hankkijaa. Tässä uusimmassa kyselyssä nousi suurimpana esteenä esiin yhdenmukaisten ympäristökriteerien ja tiedon puute (kuva 1). Sen sijaan esimerkiksi hankintalainsäädäntö ja hinta eivät nousseet esiin niin merkittävinä esteinä.

Kuva 1. Yhdenmukaisten kriteerien ja tiedon puute olivat vastaajien mielestä merkittävimmät esteet ympäristönäkökohtien huomioonottamisessa.

Taustatietona voidaan todeta, että kyselyyn vastanneista organisaatioista alle puolessa hankintatoimi oli keskitetty. Noin puolet vastaajista arvioi, että ympäristönäkökulma on huomioitu korkeintaan 20 prosentissa hankinnoista. Elinkaarikustannuslaskentamallin (LCC) käyttö hankinnan kokonaiskustannusarviointiin oli vähäistä. Ympäristöstrategia tai muu vastaava ohjeistus oli käytössä vajaalla kolmanneksella. Vastaajista 70 prosenttia oli sitä mieltä, että yhdenmukaisten kriteerien ja tiedon puute oli merkittävin este ympäristönäkökohtien huomioimisessa.

Kyselyyn vastanneiden kommentteissa tuli esiin, että olisi hyvä, jos olisi käytössä valmiita mallipohjia. Lisäksi tietopankki ja markkinatutkimukset tuotteiden saatavuudesta voisivat olla avuksi. Yhdenmukaisten kriteerien käyttö olisi tärkeää, koska ympäristövaikutusten arviointi ei välttämättä ole aina objektiivista. Hyvät esimerkit siitä, miten ympäristöasiat on huomioitu julkisissa hankinnoissa, lisääisivät hankkijoiden tietoisuutta. Tietoisuus muuttaa käyttäytymistä, varsinkin, jos huomaa, että joku toinen on näin saanut hyviä tuloksia. Yhteenvetona voi todeta, että kyselyssä ympäristöasiat miellettiin relevanteiksi, mutta ongelmana oli se "miten sen teen".

Paineita kestävien hankintojen toteuttamiselle tulee myös organisaatioiden sisältä. Painetta luovat myös kestävä kehityksen strategiat, ympäristöjärjestelmät ja kunnissa valtuustot.

Ympäristönäkökohtien huomioon ottaminen ei aina aiheuta lisäkuluja ja se voi tuoda myös kustannussäästöjä. PricewaterhouseCoopers Oy julkisti tammikuussa 2009 EU:n komission toimeksiannosta tehdyn tutkimuksen, jossa arvioitiin ympäristönäkökohtien vaikutuksia hankinnoista aiheutuviin kokonaiskustannuksiin ja kasvihuonekaasupäästöihin. Rahallinen säästö seitsemän 'vihreimmän' maan kymmenessä tärkeimmässä tuoteryhmässä arvioitiin yhdeksi prosentiksi, ja samalla vähennys kasvihuonekaasupäästöissä oli niinkin suuri kuin 25 prosenttia. Vaikka hankintahinnat arvioitiin 'tavallisia' tuotteita korkeammiksi, niin säästö käyttökuluissa oli suurempi. Erityisesti säästöjä koitui vähemmän energiaa kuluttavista rakennuksista ja kuljetuksista.

http://www.ec.europa.eu/environment/gpp/study_en.htm

3 Hyötyä uudesta Kestävien hankintojen neuvontapalvelusta – hankkijoille, valmistajille ja kaupalle sekä hallinnolle

Keskitetty tiedonvälityspalvelu säästäisi runsaasti julkishallinnon aikaa ja rahaa ja se palvelisi myös niitä yrityksiä jotka panostavat vastuullisuuteen.

Ruotsissa Valtiokonttori (Statskontoret) on arvioinut Ruotsin ekohankintaneuvonnan tuovan miljoonien kruunujen säästön joka vuosi. AB Svenska Miljöstyrningsrådet on vuodesta 2003 alkaen kehittänyt yhteistyössä hankkijoiden ja valmistajien kanssa kriteereitä, kouluttanut sekä antanut tukea hankintoihin liittyvissä ympäristöasioissa. Sen palveluksessa on 12 asiantuntijaa.

Meilläkin julkiset hankkijat toivovat lisää käytännön opastusta ja työkaluja voidakseen asettaa suuremman painoarvon kestäville ja ympäristönäkökohdat huomioiville hankinnoille. Yksi tärkeä tekijä on, että vain osassa kuntia suurin osa hankinnoista tehdään keskitetysti, jolloin ympäristönäkökohtien selvittämiseenkin voi löytyä resursseja. Suuri osa kuntien ja valtion hankinnoista tehdään muun työn ohessa.

Jos esimerkiksi 100 aktiivisinta kuntaa ja 50 valtion organisaatiota käyttäisivät jokainen yhden henkilötyökuukauden vuodessa hankintojen ympäristö- ja laatu- näkökohtien selvittämiseen ja kilpailuttamiseen, tämä tarkoittaisi yhteensä 150 henkilötyökuukautta eli yli 14 vuoden työpanosta (vertaa tätä suunniteltuun 2 henkilön työpanokseen, luvut 6 ja 9). Tähän verrattuna keskitetystä tietopankista hyötyisivät myös vähemmän aktiiviset julkiset organisaatiot ja yritykset saisivat tietopankin kautta selkeän viestin siitä, minkälaisia tuotteita markkinoilta odotetaan.

Keskeisen osan Kestävien hankintojen neuvontapalvelua muodostaisi Internet-pohjainen Ekotietopankki, jossa olisi tavara- ja palveluryhmien esimerkkikriteerit.

Ekotietopankki on välttämätön edellytys julkisten hankintojen kestävyydelle. Se hyödyttää hankkijoiden työtä monin eri tavoin (Taulu 1). Lisäksi siitä olisi etua vastuullisuuteen panostaville valmistajille ja kaupalle sekä vientiin suuntautuville yrityksille (Taulu 2). Hallinto hyötyisi ajansäästöstä ja seurantajärjestelmästä (Taulu 3).

Taulu 1.

Hyötyjä hankkijoille

- Toimittaa tuoteryhmäkohtaisen ympäristö- ja laatu tiedon valtion ja kuntien ostajille helposti käytettävässä muodossa, keskitetysti ja luotettavasti.
- Ohjaa vähentämään haitallisia ympäristövaikutuksia tuotteiden ja palvelujen koko elinkaaren aikana.
- Parantaa julkisten organisaatioiden energia- ja materiaalitehokkuutta.
- Palvelee hankintojen valmistelua ja kilpailuttamista.
- Kokoo ja esittää tarjouspyyntöesimerkkejä.
- Välittää kestävien hankintojen parhaita käytäntöjä.
- Edistää hankkijoiden verkostoitumista ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa kestävien hankintojen suorittamiseksi.
- Lisää hankintojen ammattimaisuutta ja hankintaosaamista.
- Säästää julkishallinnon aikaa ja rahaa.

Taulu 2.

Hyötyjä valmistajille ja kaupalle

- Varmistaa Suomen markkinoiden näkökulman tuotteiden ja palveluiden julkisten hankintojen kansainvälisissä (EU) ja kansallisissa esimerkkikriteereissä.
- Tukee ja lisää valmistajien tietoutta kansallisista ja kansainvälisistä ekologisen kestävyuden kriteereistä.
- Palvelee yrityksiä, jotka panostavat vastuullisuuteen.
- Luo kysyntää ja rohkaisee yrityksiä innovaatioiden kehittämiseen ja tuotesuunnitteluun.
- Vuorovaikutteisena muokkaa sekä kysyntää että tarjontaa.
- Edistää innovatiivisten palvelujen ja tuotteiden tuloa markkinoille ja auttaa ympäristöä säästävien tuotteiden vientiä kansainvälisille markkinoille.

Taulu 3.

Hyötyjä hallinnolle

- Säästää aikaa.
- Tuottaa seurantatietoa hankintojen ympäristöystävällisyydestä kansalliseen ja kansainväliseen käyttöön.
- Auttaa noudattamaan kestäviä hankintoja koskevia valtioneuvoston periaatepäätöksen tavoitteita:
  - sitouttaa johtajat ja päätöksentekijät
  - vähentää energiankäyttöä hankinnoissa, rakentamisessa, matkustamisessa.
  - saada ympäristönäkökulma näkyväksi valtion keskushallinnon kaikissa hankinnoissa ja joka toisessa kunnan tai valtion paikallishallinnon hankinnassa vuonna 2015.

4 Nykyisiä tieto- ja neuvontapalveluja

Tällä hetkellä juridista neuvontaa julkisissa hankinnoissa saa Julkisten hankintojen neuvontayksiköstä. Tuotekohtaista ympäristötietoa välittävät maksullinen Hymonet-tietokanta, jota FCG Efeko ylläpitää, sekä Motiva Oy:n ylläpitämä ympäristöteknologia-hankintojen neuvontapalvelu. Valtion ympäristöhallinnolla on sivusto julkisille hankkijoille, mutta se sisältää vain vähän tuotekohtaista tietoa.

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö palvelee hankintayksiköitä julkisiin hankintoihin liittyvissä kysymyksissä. Neuvonnan tarkoituksena on parantaa hankintayksiköiden osaamista julkisissa hankintaprosesseissa, auttaa julkisiin hankintoihin liittyvän tiedon saannissa sekä edistää julkisiin hankintoihin liittyvää strategista ajattelua ja markkinoiden toimivuutta. Neuvonta on pääsääntöisesti juridista.

Motiva on kehittänyt julkisten ympäristöteknologiahankintojen neuvontapalvelun. Palvelu koskee suuria kertaluonteisia hankintoja, esimerkiksi energian, jäte- ja vesihuollon, joukkoliikenteen ja logistiikan investointeja. Palvelun tavoitteena on löytää julkisen sektorin asiakkaalle teknisesti ja ympäristövaikutuksiltaan paras ratkaisu ja tehdä hankinnan valmistelusta helpompaa. Motivan neuvontapalvelu vastaa kysymyksiin, välittää tietoa ja antaa tarvittaessa myös konsulttiapua tietyn hankinnan tai hankintastrategian suunnittelussa. Neuvontapalvelu on kuitenkin vielä kokeiluvaiheessa, ja sen jatkosta päätetään vuoden 2010 lopulla.

Hymonet -hankintojen ympäristötietokannassa on sekä tuotekohtaista ympäristötietoa että tarjouspyynnön ympäristökysymysliitteitä erilaisille sähkölaitteille, rakennustarvikkeille, puhdistusaineille, elintarvikkeille ja sairaalatarvikkeille. Sivuilta löytyy myös Jyväskylän kaupungin valmistelemia tarjouspyynnön liitteitä lukuisille eri tuotteille. Ongelmana on maksullisuus, joka on vaikuttanut siihen, että tietokannan käyttäjien lukumäärä on ollut 20–25 organisaatiota. Vähäinen käyttäjämäärä puolestaan on vaikuttanut siihen, että resursseja ei ole riittävästi ylläpitämään ja kehittämään kriteerejä.

SYKE on julkaissut Julkisten hankintojen ympäristöoppaan vuonna 2004. Esitetyt periaatteet ovat yhä voimassa vaikka Suomen hankintalaki on tämän jälkeen uudistunut. EU julkaisi oppaan 'Ympäristöä säästäviä hankintoja' ¹ vuonna 2005.

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) on laatinut suositukset julkisten hankintojen energiatehokkuudesta². Suositukset sisältävät ohjeet sähköisten koneiden ja laitteiden, ajoneuvojen ja työkoneiden sekä korjaus- ja uudisrakentamiseen liittyvien hankintojen energiatehokkuuden huomioon ottamisesta. TEM on myös julkaissut ohjeet puupohjaisten tuotteiden hankinnoista³.

1 Opas linkissä http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/buying_green_handbook_fi.pdf

2 Ohjeet linkissä http://www.motiva.fi/julkinen_sektori/julkiset_hankinnat/tyokaluja_ja_suosituksia

3 Ohjeet löytyvät linkistä www.tem.fi/julkaisut?C=98033&xmid=4385

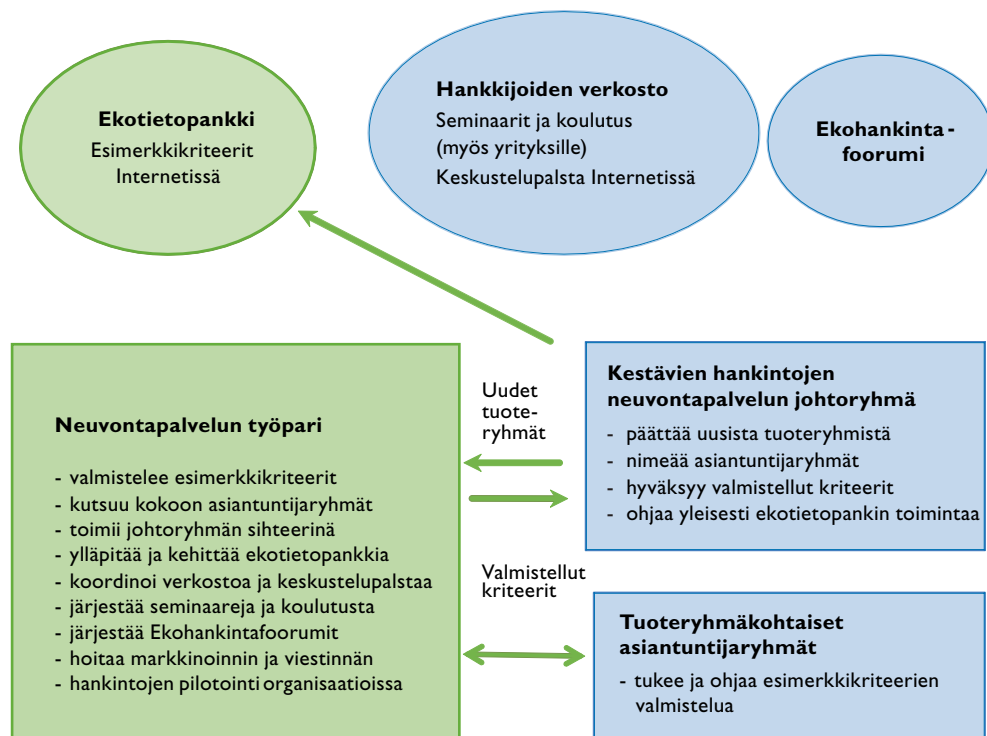

5 Kestävien hankintojen neuvontapalvelun organisaatio ja päätehtävät

Tässä raportin osiossa on hahmoteltu Kestävien hankintojen neuvontapalvelun organisaatiota ja toimintaa ensimmäisten toimintavuosien aikana.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä Kestävistä valinnoista julkisissa hankinnoissa linjataan, että hankintaosaamista pyritään parantamaan lisäämällä hankkijoiden osaamista ja keskittämällä hankintojen ympäristöosaamista johonkin olemassa olevaan asiantuntijaorganisaatioon.

Kestävien hankintojen neuvontapalvelun toiminnan ytimen muodostaisi neuvontapalvelun henkilökunta eli 'työpari' valmistelija-päällikkö ja valmistelija-sihteeri (Kuva 2). Toimintaa johtaisi ja ohjaisi ministeriöiden nimeämä Kestävien hankintojen neuvontapalvelun johtoryhmä. Työparin tukena tuotekohtaisten kriteerien valmistelussa toimisivat tuoteryhmäkohtaiset asiantuntijaryhmät, joihin kutsuttaisiin edustajia kunkin tuoteryhmän asiantuntija-organisaatioista (mukaan lukien hankkijat ja myyjät/valmistajat). Tietoa tuotteiden ympäristökriteereistä ja parhaista käytännöistä

Kuva 2. Ehdotus Kestävien hankintojen neuvontapalvelun organisaatiosta ja esimerkkikriteerien valmistelusta ja hyväksymisestä.

ja kokemuksista välitettäisiin verkoston ja siihen liittyvien tapahtumien avulla. Ekohankintafoorumi olisi noin kerran vuodessa kokoontuva 'korkean tason' tilaisuus, jossa hankintojen parissa työskentelevät tahot yhdessä hahmottelevat tavoitteet ja keinot edistää ekologisesti ja sosiaalisesti kestäviä hankintoja sekä kerätään kokemuksia hyvistä käytännöistä.

Vastuu Internet-pohjaisen Ekotietopankin rakenteen luomisesta ja sisällön tuotosta sekä ylläpidosta ja jatkokehittämisestä olisi neuvontapalvelun työparilla. He myös vastaisivat siitä perustyöstä, jota tarvitaan kriteerien kehittämiseksi sekä EU:n komission johdolla kehitettyjen kriteerien sopeuttamiseksi Suomeen (asiantuntijaryhmien avulla). Lisäksi työpari toimisi epävirallisen verkoston kokoonkutsujana, Ekohankinta-foorumin järjestäjänä ja johtoryhmän sihteerinä.

Kestävien hankintojen neuvontapalvelun osana toimisivat eri organisaatioiden asiantuntijoista muodostuvat kansallisia esimerkkikriteerejä valmistelevat tuotekohtaiset asiantuntijaryhmät sekä kriteereistä päättävä johtoryhmä. Tuotekohtaisiin asiantuntijaryhmiin pyydetään tuoteryhmän asiantuntijoita sekä valmistaja- ja myyntiyrityksistä että julkisista organisaatioista. Esimerkiksi sähkölaiteryhmään, joka valmisti kriteerit Hymonet-tietopankkiin, kuuluivat asiantuntijat seuraavista organisaatioista: FIMKO Oy, Motiva Oy, SFS-Ympäristömerkintä ry, Suomen ympäristökeskus, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (TUKES), Työtehoseura (TTS) ja Valtion Teknillinen Tutkimuslaitos (VTT).

Kestävien hankintojen neuvontapalvelu toimisi verkostomaisesti

- järjestämällä ajankohtaisia tapahtumia
- tarjoamalla tietoa meneillään olevista hankkeista
- auttamalla saamaan kontakteja ympäristöalan ja markkinatiedon asiantuntijoihin (myös muissa maissa)
- näyttämällä yritysille, minkä tyyppisiä ympäristönäkökulmia julkiset hankkijat voivat painottaa hankinnoissaan
- tukemalla yritysten ekotuotekehitystä, joka lisää niiden kilpailukykyä myös muiden maiden julkisissa hankinnoissa.

6 Neuvontapalvelun Ekotietopankin toimintaperiaatteet ja sisältö

Uuden Kestävien hankintojen neuvontapalvelun osana Ekotietopankki voisi olla joko erillinen Internet-palvelu tai osa jo olemassa olevaa Internet-palvelua, jonne kootaan julkisten hankintojen ympäristöasioista oma kokonaisuus.

Taulu 4.

Ekotietopankin toiminta-ajatuksia

Ekotietopankki toimittaa tuotekohtaisen ympäristö- ja laatu-tiedon valtion ja kuntien ostajille helposti käytettävässä muodossa.

Ekotietopankki edistää hankkijoiden verkostoitumista ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa kestävien hankintojen suorittamiseksi.

Ekotietopankki rohkaisee yrityksiä ekotuotesuunnitteluun ja parantaa niiden ekokilpailukykyä - myös kansainvälisillä markkinoilla.

Ekotietopankin tulee olla kaikille avoin ja ainakin alkuvaiheessa käyttäjille maksuton. Palvelua voisivat käyttää sekä hankkijat että tuotteiden ja palveluiden tarjoajat, asiantuntijat ja viranomaiset.

Tietopankin käyttökelpoisuuden kannalta on tärkeää, että se on vuorovaikutteinen. Hankkijat voivat esittää kysymyksiä, ja välittää tietoa omista kokemuksistaan. Kriteereiden kehittämisen kannalta on myös toivottavaa, että tietopankkiin rakennetaan seurantajärjestelmä. Sen avulla olisi mahdollista arvioida, miten hankkijat tietopankin kriteereitä käyttävät, ja miten niitä tulisi edelleen kehittää. Seurantajärjestelmä auttaa myös vaikuttavuuden arvioinnissa ja ympäristöystävällisten hankintojen toteutumisen seurannassa.

Internet-pohjaisessa Ekotietopankissa olisi hyvä ylläpitää seuraavia kokonaisuuksia:

- tuotteiden ja palveluiden Suomeen räätälöidyt tuotekohtaiset esimerkkikriteerit;
- tarjouspyyntömalleja;
- esimerkkejä parhaista käytännöistä;
- elinkaarikustannusten laskentatyökaluja;

- linkkejä asiantuntijaorganisaatioiden Internet-sivuille;
- koulutus- ja seminaaritapahtumat (joita myös Ekotietopankki itse järjestää);
- ajankohtaista osio, jossa seurataan alan uutisia Suomessa ja muissa maissa;
- julkisten hankkijoiden suojattu keskustelukerho 'Facebookissa' ja
- mahdollinen markkinapaikka julkisten hankintojen ympäristökriteerit täyttävälle tuotteille.

Tuotekohtaiset esimerkkikriteerit ja hyvät käytännöt

Tuotekohtaiset esimerkkikriteerit ovat hankkijoille monien selvitysten ja kyselyjen perusteella merkittävä tietolähde. Jatkossa kriteerit tulevat olemaan entistä merkittävämpi osa tarjouspyyntöä sekä tuotteiden ja palveluiden määrittelyä, sillä julkisten hankintojen ympäristönäkökulman vahvistaminen on keskeinen poliittinen tavoite sekä kansallisella että EU-tasolla.

Esimerkkikriteereitä on jo olemassa sekä kansallisella, Pohjoismaisella että EU-tasolla useille tuoteryhmille. Lisäksi virallisten eli Pohjoismaisen ja EU:n ympäristömerkkien kriteereitä käytetään jonkin verran julkisten hankintojen tarjouspyyntöjen valmistelussa.

EU:n piirissä alkanut kriteereiden kehittäilytyö edellyttäisi myös osallistumista valmisteluun, suomalaisten näkemysten selvittämistä ja kriteereiden sopeuttamista kotimaisiin olosuhteisiin. Hankkijat ovat kokeneet, että niitä ei voi suoraan kopioida tarjouspyyntöön. On siis tarve muokata ja päivittää kriteerejä ja soveltaa niitä Suomen olosuhteisiin sopiviksi. Tämä olisi tärkeää myös kotimaisten yritysten kannalta. Tällä hetkellä tällaista valmistelutyötä ei resurssien puutteen vuoksi tehdä.

Lisäksi Suomen julkisissa hankinnoissa on sellaisia tärkeitä tuoteryhmiä, joille ei vielä löydy esimerkkikriteerejä (esimerkkinä erilaiset yhteysalukset). Näille tuoteryhmille voidaan laatia kriteerit yhteistyössä markkinoiden ja asiantuntijoiden kanssa, ja ehdottaa niitä myös EU:n laajuisiksi esimerkkikriteereiksi.

Julkisten hankkijoiden työtä helpottaisivat tarjouspyyntömallit sekä muiden hankkijoiden kokemukset hyvistä käytännöistä. Hankintayksikköjen kannattaa panostaa hyvän tarjouspyynnön laatimiseen ja aiemmin hyviksi koetuista malleista voi olla tässä suurta hyötyä. Tarjouspyynnön mahdollinen epäselvyys vaikeuttaa tarjousten tekemistä ja tarjousten vertailu vaikeutuu.

Laskentatyökalut ja keskustelupalsta

Keskeinen keino hankintojen kustannustehokkuuden parantamisessa on elinkaari-kustannusten laskenta eli hankinnasta organisaatiolle koko käyttöaikana aiheutuvien kokonaiskustannusten laskenta. Samalla se usein auttaa ympäristötavoitteiden saavuttamista, suosien mm. energiatehokkaita laitteita ja pitkäikäisiä helposti kunnossa pidettäviä tuotteita. Uusi puhtaiden ja energiatehokkaiden tieliikenteen maantieajoneuvojen hankintaa koskeva direktiivi suosittelee elinkaarikustannusten laskentaa. Muutamien energiaa käyttävien tuoteryhmien osalta on tehty elinkaarikustannuslaskennan Internet-pohjaisia työkaluja. Työkalujen käyttöönottoa ja soveltamista helpottaisi edelleen se, että ne löytyisivät keskitetysti yhdestä paikasta ja tietopankin ylläpitäjä myös markkinoisi niitä.

Yhtenä täydentävänä mallina tiedon ja kokemusten välittämiseksi voisi olla osana tietopankkia toimiva hankkijoiden oma 'Facebook'-sivusto ja keskustelupalsta, jossa hankkijat voivat vaihtaa kokemuksia ja tietoa hyvistä käytännöistä ja kokemuksista. Se olisi myös kätevä tapa välittää nopeasti tietoa.

Myös Internet-pohjainen markkinapaikka julkisten hankkijoiden ympäristökriteerit täyttävälle tuotteille voisi olla mahdollinen. Siihen suhtaudutaan kuitenkin varovaisesti, koska se voi olla haasteellista toteuttaa syrjimättömästi. Siitä ei myöskään

saa tulla kilpailijaa pohjoismaiselle ja EU:n ympäristömerkille. Vaihtoehto tälle voisi esimerkiksi olla ympäristötuotteiden katalogin julkaiseminen (vrt. Sustainable Product Catalogue Englannissa). Esimerkkinä Motiva koordinoi jo energiatehokkuuden osalta Top Ten Suomi-sivustoa, jossa esitetään tuoteryhmän kymmenen energiatehokkainta tuotetta Suomen markkinoilla. Top Ten Pro on suunnattu julkisille ja muille ammattihankkijoille.

7 Tuotekohtaiset esimerkkikriteerit sekä kansallisesti räätälöityjen kriteerien valmistelu ja hyväksyminen

Tuotekohtaiset esimerkkikriteerit ovat tärkeä sekä kestävien hankintojen toteutumisessa että niiden seurannassa. Ne tulevatkin olemaan yhä merkittävämpi osa tarjouspyyntöä ja tuotteiden ja palveluiden määrittelyä julkisissa hankinnoissa.

EU:n komission Toolkit-hankkeessa määriteltiin vuonna 2008 suositusluontoiset ympäristökriteerit kymmenelle tuoteryhmälle ja pohjoismaisen ministerineuvoston hankkeessa esimerkkikriteerit on valmisteltu kahdeksalle tuoteryhmälle. Heinäkuussa 2010 EU:n komissio julkisti kriteerit kahdeksalle uudelle tuoteryhmälle. Lisäksi hankkijoiden käytössä ovat pohjoismainen ympäristömerkki ja EU:n ympäristömerkki sekä muutamia muita standardin mukaisia vapaaehtoisia kolmannen osapuolen varmentamia ympäristömerkkejä.

Kansainväliset esimerkkikriteerit eivät ole suoraan sovellettavissa suomalaisten julkisten organisaatioiden hankintamenettelyissä ja Suomen markkinoilla. Myös ympäristömerkki-kriteereissä tarvitaan räätälöintiä julkisiin hankintoihin. Kansallinen sopeuttamistyö on tärkeää, niin että kriteerit soveltuvat hyvin julkisiin hankintoihin ja markkinatilanteeseen Suomessa.

Tällä hetkellä löytyy mm. seuraavanlaisia esimerkkiluonteisia ympäristökriteerejä:

EU:n kriteerit (10 + 8 tuoteryhmää)

- Paperituotteet
- Siivouskemikaalit ja -palvelut
- IT laitteet
- Rakentaminen
- Ajoneuvot
- Huonekalut
- Sähkö
- Ruokapalvelut/elintarvikkeet
- Tekstiilit
- Puutarhapalvelut

http://ec.europa.eu/environment/gpp/first_set_en.htm

- Ikkunat
- Lämpöeristeet
- Kovat lattiapäällysteet
- Seinäpaneelit
- Yhdistetty lämmön- ja sähköntuotanto (CHP)
- Teiden rakentaminen ja liikennemerkit
- Teiden valaistus ja liikennevalot
- Matkapuhelimet

http://ec.europa.eu/environment/gpp/second_set_en.htm

Pohjoismaiden ministerineuvoston kriteerit (8 tuoteryhmää)

- Lamput
- Värikasetit
- Toimistopaperit ja kirjekuoret
- Kotitalouslaitteet (pesukoneet ja kylmälaitteet)
- Majoituspalvelut
- Sidetarvikkeet
- Sängyt ja patjat (laitoksiin)
- Shampoo ja saippua

http://www.norden.org/en/publications/publications/2009-759?set_language=en

Pohjoismaisen ja EU:n ympäristömerkkien kriteerit

- EU:n kukkamerkillä on kriteerit 26 tuoteryhmälle
  - Pohjoismaisella joutsenmerkillä on kriteerit 65 tuoteryhmälle.
- Näistä 21 tuoteryhmää on kummallekin merkille yhteisiä.

EcoProcura- kriteerit

Procura+ on kansainvälinen hanke, jota organisoii kansainvälinen paikallisviranomaisten kestävä kehityksen järjestö ICLEI. Siinä on tuotettu esimerkkikriteerit kuudelle tuoteryhmälle: bussit, siivouspalvelut, sähkö, ruoka ja ateriapalvelut, IT-tuotteet, rakentaminen. Hanke verkottaa kestävydestä kiinnostuneita hankkijoita ja asiantuntijoita kansainvälisissä tapahtumissa.

www.procuraplus.org

Muita kriteerien lähteitä

- Energy Star
<http://www.eu-energystar.org/fi/index.html>
- Sininen enkeli (Der Blaue Engel)
<http://www.blauer-engel.de/en/index.php>
- TCO-merkintä
<http://www.tcodevelopment.com/>
- Ekoenergia
www.ekoenergia.fi
- Luomu
<http://www.evira.fi/portal/fi/evira/asiakokonaisuudet/luomu/>

Edellä mainittuja kriteerejä kannattaisi siis sopeuttaa Suomen olosuhteisiin. Lisäksi olisi syytä kehittää Suomen näkökulmasta tärkeille tuoteryhmille kriteerejä. Näiden kriteerien valmistelun tulisi tapahtua yhteistyössä monien eri tahojen kesken, mukaan lukien julkisia hankkijoita ja niiden valvontaa ja ohjeistusta edustavat organisaatiot, valmistavia ja myyviä yrityksiä edustavat organisaatiot, ja ympäristö-, laatu- ja muuta tuoteasiantuntemusta edustavat tahot. Kansallisten kriteerien valmistelu ja niiden hyväksyntä sopisivat hyvin osaksi julkisten hankintojen "ekotietopankki"-toimintaa.

Kriteerien valmistelu edellyttää jatkuvaa tuotekehityksen ja markkinoiden seuranta-tärkeimmissä tavara- ja palveluryhmissä sekä vastaavan kriteerityön seuranta-ta EU:n ja Pohjoismaiden ministerineuvoston tasoilla sekä aktiivisimmassa EU-maissa. Valmistelu edellyttää myös tiivistä yhteistyötä hankkijoiden, myyjien ja valmistajien sekä uusien kunkin tuoteryhmän asiantuntijaorganisaatioiden kanssa. Tämä edellyttää, että vähintään yksi asiantuntija pystyy keskittymään kriteereiden kehittämiseen ja

päivittämiseen, ja saa apua muuhun ekotietopankin toimintaan työparilta tai organisaation muista henkilöresursseista.

Kansallisten esimerkkikriteerien hyväksyntään tarvitaan organisaatio, joka valmistelee ja päättää tuotekohtaiset kansalliset kriteerit. Hyväksymispäätöksistä vastaisi johtoryhmä. Päättävänä elimenä se myös valitsisi ne tuoteryhmät, joille esimerkkikriteereitä valmistellaan. Esimerkkikriteerien valmistelusta vastaisivat ekotietopankin työpari ja sen työtä tukevat tuotekohtaiset asiantuntijaryhmät. Katso myös kuva 2.

8 Kestävien hankintojen neuvontapalvelun ensimmäiset vuodet ja toiminnan vakiinnuttaminen

Neuvontapalvelulle on suunniteltu lukuisia tehtäviä, jotka kannattaa aloittaa vaiheittain. Seuraavassa on luonnosteltu toimintaa kolmena ensimmäisenä vuonna siten, että toiminta vakinaistuu kahden ensimmäisen vuoden jälkeen.

Kestävien hankintojen neuvontapalvelun tehtävät ensimmäisenä vuonna:

- sovitaan tietopalvelun toteuttajaorganisaatio
- palkataan valmistelija-päällikkö ja sihteeri (työpari)
- nimetään johtoryhmä

- aloitetaan Internet-sivuston valmistelu;
- muodostetaan nykyisten Internet-palveluiden tuottajien verkosto, joka tukee ekotietopankin toimintaa;
- johtoryhmä valmistelee ja päättää ensimmäiset tuoteryhmät, joille suositusluontoiset esimerkkikriteerit sopeutetaan Suomeen;
- työpari ehdottaa tuoteryhmille asiantuntijaryhmät ja johtoryhmä päättää työryhmien kokoonpanosta;
- työpari aloittaa 5-10 tuoteryhmien esimerkkikriteerien Suomeen sopeuttamisen asiantuntijaryhmien avulla;
- työpari osallistuu EU:n kriteerien valmisteluun, jos ministeriöt katsovat sen tarpeelliseksi;
- luodaan julkisten hankkijoiden ja sidosryhmien yhteinen epävirallinen verkosto;
- suunnitellaan seminaari- ja työpajatoiminnan aloittaminen;
- järjestetään ensimmäinen Ekohankintafoorumi;
- valmistellaan toimintamallia julkisten hankintojen ympäristönäkökohtien seurannalle;
- mietitään palveluita ja toimintatapoja yritysten suuntaan ja
- markkinoinnin ja viestinnän aloitus.

Toisena vuonna:

- johtoryhmä päättää ensimmäisistä esimerkkikriteereistä;
- johtoryhmä päättää seuraavat 10–15 tuoteryhmät;
- työpari aloittaa seuraavien tuoteryhmien esimerkkikriteerien valmistelun asiantuntijaryhmien avulla;
- aloitetaan verkosto ja seminaaritoiminnat;
- luodaan hankkijoiden suljettu keskustelupalsta (Internetissä tms.) hyvistä käytännöistä;
- valmistellaan myös mahdollisesti yrityksille suuntautuvia palveluja (markkinapaikkaa ja maksullisia seminaareja) ja
- järjestetään 1-2 Ekohankintafoorumia.

Kolmantena vuonna:

- esimerkkikriteerien valmistelu 10–15 tuoteryhmälle;
- 1-2 Ekohankintafoorumia;
- verkosto- ja seminaaritoiminta jatkuu ja
- toimintamuodot vakiintuvat.

9 Toiminnan kustannukset ja rahoitus

Kestävien hankintojen neuvontapalvelun kustannukset muodostuvat kahden henkilön palkoista yleiskuluineen, viestinnän kuluista, matkoista ja muista kuluista, joissa on mukana seminaarien järjestelykulut sekä johtoryhmän ja asiantuntijaryhmien kokouskulut. Tuloja on mahdollista kerätä maksullisista seminaareista ja yritysten maksullisesta markkinapaikasta.

Taulukko 1. Kestävien hankintojen neuvontapalvelun kulut.

Kestävien hankintojen neuvontapalvelu	2011 Euro/v	2012 Euro/v	2013 ja -> Euro/v
Palkat työpari viestintä ja markkinointi	250 000 25 000	255 000 25 000	260 000 20 000
Alihankinnat (mm. Internet-sivusto) Viestintämateriaali ja pienet asiantuntijakorvaukset	15 000	10 000	10 000
Matkat	5 000	5 000	5 000
Muut mm. Ekohankintafoorumi, seminaarit ja kokoukset	10 000	10 000	10 000
Yhteensä menot	305 000	305 000	305 000

Yllä oleva budjetti on laadittu valtion asiantuntijaorganisaatiolle tyypillisillä palkoilla ja kertoimilla ja se vaatii vielä sopeuttamista valittavaan organisaatioon.

Budjetissa ei ole otettu huomioon mahdollisia alihankintana teetettäviä selvityksiä tai pieniä tutkimuksia, joita voidaan joutua teettämään, jos Suomi ottaa kansainvälisessä yhteistyössä valmisteltavakseen jonkun Suomelle tärkeäksi nähdyn tuoteryhmän kriteerien valmistelun.

Kestävien hankintojen neuvontapalvelun taloudellisista ja muista hyödyistä katso luku 3.

10 Mahdolliset kotiorganisaatiot

Kestävien hankintojen neuvontapalvelulla on useita mahdollisia "kotiorganisaatioita". Osa näistä katsoo asiaa julkisten hankintojen näkökulmasta ja osa ympäristönsuojelun ja energia- ja materiaalitehokkuuden näkökulmasta.

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö on työ- ja elinkeinoministeriön ja Suomen Kuntaliitto ry:n ylläpitämä ja rahoittama hanke. Neuvontayksikkö toimii Kuntaliiton organisaatiossa. Neuvontayksikkö palvelee julkisiin hankintoihin liittyvissä kysymyksissä, erityisesti lainsäädäntöä koskevassa neuvonnassa. Neuvonnan tarkoituksena on parantaa osaamista julkisissa hankintaprosesseissa, auttaa julkisiin hankintoihin liittyvän tiedon saannissa sekä edistää julkisiin hankintoihin liittyvää strategista ajattelua ja markkinoiden toimivuutta.

Neuvontayksikkö tuottaa ja ylläpitää hankinnat.fi-verkkosivuja, antaa maksutonta julkisiin hankintoihin liittyvää neuvontaa sekä toimii tarvittaessa julkisten hankintojen asiantuntijana.

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö tarjoaisi tietopankille olemassa olevan ja tunnetun kanavan julkisten hankkijoiden suuntaan.

Motiva Oy

Motiva on valtion omistama asiantuntijayritys, joka kannustaa energian ja materiaalien tehokkaaseen ja kestäväan käyttöön. Motivan palveluja hyödyntävät julkinen hallinto, yritykset ja yhteisöt sekä kuluttajat. Julkisten hankintojen ekotietopankin kannalta Motivan vahvuudet liittyvät energiatehokkuus-, materiaalitehokkuus- ja elinkaariosaaminen, jotka liittyvät kiinteästi Ekotietopankin tavoitteisiin ja voisivat tuoda synergiaa muihin kestäväan kulutuksen ja tuotannon ohjauskeinoihin ja työvälineisiin, mikäli tehtävät sijoitettaisiin Motivan yhteyteen. Vuoden 2011 alusta alkaen Motiva on myös ympäristömerkinnän kotiorganisaatio. Lisäksi Motiva Oy on kehittänyt ympäristöteknologia-hankintojen neuvontapalvelun, joka auttaa investointityyppisissä suurissa hankinnoissa julkista tilaajaa löytämään kokonaistaloudellisen ja ympäristömyötäisen ratkaisun ja helpottaa hankinnan valmistelua. Motivan eduksi voidaan katsoa kiinteä yhteys työ- ja elinkeinoministeriöön, joka on julkisia hankintoja valvova ja ohjeistava organisaatio Suomessa.

Motivan puolueeton asiantuntijarooli julkisen sektorin ja elinkeinoelämän energia- ja materiaalitehokkuuden edistäjänä puoltaisi ekotietopankin hallinnointia Motivas- sa. Motivan vahvat olemassa olevat yhteydet julkiseen sektoriin ja myös yritys- kenttään sekä näihin liittyvä viestintäosaaminen olisivat hyödyksi myös Ekotietopankin tehtävien hoitamisessa.

Suomen ympäristökeskus

Suomen ympäristökeskuksessa on runsaasti asiantuntemusta kestävän kulutuksen ja tuotannon alalla. SYKE on ollut arvioimassa ja kehittämässä yhdenmätyn tuotepolitiikan ja kestävän kulutuksen ja tuotannon ohjauskeinoja Suomessa ja EU:ssa, ja SYKEssä tehdään tutkimusta elinkaariarviointimetodologiasta ja yleisemmin ympäristövaikutusten ja kestävyuden arvioinnista. SYKE on myös tuottanut julkisten hankintojen ympäristöoppaan ja tehnyt julkisten hankintojen ympäristönäkökohtia koskevaa tutkimusta ja selvityksiä mm. Suomen Akatemian, EU komission ja Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittamissa hankkeissa. SYKE on myös tuottanut koulutusta, mm. HAUSin julkisten hankintojen kurseille jo 5 vuoden ajan ja Hanselin ympäristöprojektiin vuonna 2007.

Tämä kokemus ja osaaminen toisivat lisäarvoa Ekotietopankin hallinnointiin ja edistämiseen sekä tuoteryhmäkohtaisten ympäristökriteerien Suomeen sopeuttamiseen ja valmisteluun, ja samaan aikaan Ekotietopankin tietopohja tuotteiden ympäristönäkökohdista ja -vaikutuksista tukisi SYKE:n tutkimus- ja kehittämistoimintaa kestävän kulutuksen ja tuotannon alalla.

FCG Oy

Finnish Consulting Group Oy:n edeltäjä Efektia Oy avasi Hymonet ympäristötietokannan julkisille hankkijoille jo vuonna 2001. FCG Oy on yksi Suomen suurimpia monialaisia konsulttiyrityksiä. FCG:n omistajia ovat Kuntaliitto 59 %, Helsingin yliopisto 18 %, muut yliopistot ja korkeakoulut 5 %, Suomen valtio 6 %, Tapiola-yhtiöt 6 %, Profita Fund 4 % ja muut 2 %.

FCG:n palvelut keskittyvät infra-, ympäristö- ja yhdyskuntasuunnitteluun, koulutukseen ja osaamisen kehittämiseen sekä kansainväliseen kehityskonsultointiin. FCG toimii verkostomaisesti yhteistyössä Kuntaliitto-konsernin ja erilaisten strategisten kumppaniensa kanssa. FCG:n asiakaskuntaan kuuluu julkishallinnon lisäksi laajasti myös yksityisen sektorin asiakkaita. Lisäksi FCG edelleen koordinoi julkisille hankkijoille tarkoitettua käyttömaksullista Hymonet ympäristötietokantaa.

Taulukko 2. Yhteenvedoa neuvontapalvelun sijoittumisvaihtoehdoista.

	FCG Oy	Julkisten hankintojen neuvontayksikkö	Suomen ympäristökeskus SYKE	Motiva Oy
Asiantuntemus julkisissa hankinnoissa	Tarjoaa julkisten ja yksityisten hankintojen sekä hankintatoimen asiantuntijapalveluita	Antaa julkisten hankintojen lain-säädäntöä koskevaa neuvontaa	SYKE on tehnyt julkisten hankintojen ympäristönäkökohtia koskevia tutkimuksia ja selvityksiä, antanut koulutusta sekä tuottanut julkisten hankintojen ympäristöoppaan	Tarjoaa tietoa kestävästä hankinnoista ja näitä tukevista työkaluista sekä parhaista käytännöistä
Asiantuntemus ympäristö- ja energia-asioissa	Ympäristökonsultointia ja ympäristöjohtamisen kehittämistä, ylläpitää Hymonet kriteeri-tietopankkia	Julkisten hankintojen ympäristönäkökohdat olivat painopistealue vuosina 2008 ja 2009	Kestävän kulutuksen ja tuotannon keskus, tuotteiden elinkaaritutkimuksia ja kulutuksen ympäristövaikutustutkimuksia	Energia- ja materiaalitehokkuus, tuotelähtöinen ympäristöjohtaminen, julkiset hankinnat, ympäristömerkinnät, kestävä liikkuminen ja rakentaminen
Innovatiivisten hankintojen osaaminen	Tarjoaa infra-, ympäristö- ja yhdyskuntasuunnittelun konsultointia	Hankintamenettelyjen osaaminen ja neuvonta	Uuden Synergia-toimitalon innovatiivinen hankintaprosessi, pohjoismaisten hankkeiden ohjaus PMN:n HKP-ryhmässä	Ympäristöteknologiahankintojen help desk, Kaupallistamiskilpailut, EU:n edelläkävijämarkkina-aloitteen julkishankintaverkosto EU:n ProInno verkostossa
Osallistuminen kansainväliseen yhteistyöhön	Mukana kansainvälisissä julkishallinnon kehittämissuunnitelmissa, ja pohjoismaisissa julkisten hankintojen ympäristöprojekteissa	Verkosto muodostuu pääosin eurooppalaisesta paikallishallinnosta sekä pohjoismaisista viranomaisista.	Osallistunut Pohjoismaisiin ja EU-projekteihin, joissa mm. tutkitaan julkisia hankintoja ja kehitetään kriteereitä. EU:n GPP Advisory Group.	Osallistuu kansainvälisiin ohjelmiin ja yhteisprojekteihin, jotka liittyvät energia ja -ilmastopoliittikaan sekä kestävien ja innovatiivisten hankintojen edistämiseen
Verkostot ja asiakkaat	Julkishallinto ja laajasti yksityisen sektorin asiakkaat	Pääsääntöisesti julkinen hallinto	Ministeriöt ja muut tutkimuslaitokset, EU:n komissio	Julkinen hallinto, yritykset ja yhteisöt, kuluttajat EU- ja pohjoismaiset verkostot Laajat verkostot energia- ja materiaalitehokkuuden kaikissa asiakasryhmissä
Viestintä	Koulutus	Verkkosivut ja koulutus	Oppaat ja koulutus, verkkosivut	Viestintäkampanjat, katselmustyökalut, oppaat, koulutus, laaja verkkoviestintä
Muuta	Koulutus- ja konsultointiyhtiö	Rahoitus päätetään vuodeksi kerrallaan	Valtion tutkimus- ja asiantuntijalaitos, pääpaino tässä aiheessa ollut tutkimuksessa	Valtion in-house yksikkö

Liite I. Luonnostelua ekotietopankin Internet-sivustoston sisällöstä

Sivuston sisällön suunnittelussa on kiinnitetty erityistä huomiota päivittäistä työtä palvelevan tiedon nopeaan löytymiseen. Jo etusivulta käyttäjä löytää linkit sekä tuotekohtaisiin ympäristökriteereihin että hankintaprosessin eri vaiheisiin. Sivuston suunnittelussa kannattaa ottaa huomioon Motivan sivuston tarjoama malli (Liite 3).

	KESTÄVIEN HANKINTOJEN EKOTIETOPANKKI	
Julkisten hankintojen ekotietopankki	<i>Tähän tulisi johdanto julkisten hankintojen ekotietopankkiin..... Verkkosivustoon pyritään kokoamaan hankintaan liittyvä ympäristötieto julkisten hankintaorganisaatioiden tarpeisiin helposti käytettävässä muodossa.</i>	<i>Tänne tulee keskipalstan tekstiä syventävät linkit</i>
Alla olevat linkit näkyivät joka sivulla	<i>Valtioneuvoston periaatepäätöksessä (8.4.2009) edellytetään, että julkisissa hankinnoissa tavoitteena on kokonaisratkaisu, joka ekologisesti, taloudellisesti ja parhaalla tavalla vastaa kysyntään.</i>	Valtioneuvoston periaatepäätös kestävien valintojen edistämisestä julkisissa hankinnoissa
Tuotekohtaiset ympäristökriteerit	<i>Suuren volyymin vuoksi julkisilla hankinnoilla on merkittävä rooli uusien innovaatioiden lanseeraajana ja kielteisten ympäristövaikutusten pienentäjänä.</i>	
Tarjouspyyntö	<i>Hankintaorganisaatiot tarvitsevat jatkuvasti lisää konkreettista tietoa ja uudenlaista hankinta-osaamista. Julkisten hankintojen toteutumista pyritään jatkossa seuraamaan ja sitä kautta löytämään hyviä, toimivia malleja ja käytäntöjä.</i>	
Sopimusehdot		
Tarjousten vertailu	<i>Kuva: – hankintaprosessi hankintakellona tai hankintanuolena</i>	
Laskentamallit		
Hyvät käytännöt	Tuotekohtaiset ympäristökriteerit Lista: Toimistotarvikkeet Henkilöautot Rakennustarvikkeet.....	
Seuranta		
Ohjeet, oppaat ja työkalut	Malleja tarjouspyynnöistä, joissa ympäristöasiat on mukana Lista: Toimistotarvikkeet Henkilöautot Rakennustarvikkeet...	
Ajankohtaista		

Liite 2. Hymonetin nykyinen Internet-sivusto

Verkkosivu löytyy osoitteesta <http://www.hymonet.com/hymonet/>

FCG

hymonet

Helppokäyttöinen ympäristötietokanta myyjille ja ostajille

HAKU: »

ETUSIVU HYMONET HANKINTAPROSESSI TUOTTEET JA PALVELUT YMPÄRISTÖTIETO

Tervetuloa!

Tämä on ympäristöhankintojen tietokanta Hymonet. Näillä sivuilla pääset tutustumaan tietokannan demoversioon.

Tutustu tietokantaan:
[Tuotteet ja palvelut](#) osiosta löydät demo tuoteryhmän, joka on [Sähkölaitteet](#) ja demo tuotteen, joka on [Pyykinpesukone](#).

Rekisteröityminen: Rekisteröitymällä Hymonet käyttäjäksi sinulla on koko tietokanta käytettävissäsi.

Rekisteröitynyt käyttäjä, kirjaudu sisään "Extranet-kirjautuminen" kohdasta , joka löytyy sivun oikeasta yläkulmasta.

Vanha Hymonet-tietokanta löytyy yhä toistaiseksi osoitteesta: wwwold.hymonet.com.

FCG

FCG Finnish Consulting Group Oy | Osmontie 34, PL 950, 00601 HELSINKI | Vaihde 010 4090

AJANKOHTAISTA

UUSIA päivityksiä (06/2010):

- saippua ja shampoo
- vuodepatjat
- hotellipalvelut
- valaistus
- kodinkoneet
- haavasiteet
- toimistopaperit ja kirjekuoret
- värikasetit

Katso "tuotteet ja palvelut"

Liite 3. Motivan ympäristöteknologiahankintojen helpdesk

Motivan Internet-sivusto julkistettiin toukokuussa 2010. Se sisältää useita ekotietopankille hahmoteltuja elementtejä.

Sivusto löytyy osoitteesta <http://www.motivanhankintapalvelu.fi/>

Motiva Hankintapalvelu

TIETOA AIHEALUEITTAIN | AJANKOHTAISTA | OTA YHTEYTTÄ

PÄ SVENSKA HAE

Hyvän hankinnan ABC | Mieti mitä tarvitset | Tunne markkinat | Onnistu kilpailutuksessa | Kannustava sopimus

Harkitsetko uusia ratkaisuja jätehuollon, liikenteen, energiankäytön tai rakentamisen aloilla?
- Sivusto palvelee hankintaprojektin joka vaiheessa.

Tietoa aihealuettain
Valitse aihealue josta etsit tietoa.

- Ajoneuvot ja liikkuminen
- Uusiutuva energia
- Ekotehokas rakentaminen

Ajankohtaista

- Tiedotteet
- Tapahtumat
- Tilaa uutiskirje

Ota Yhteyttä

Isa-Maria Bergman, asiantuntija
isa-maria.bergman@motiva.fi
puh. 0424 281 246

Motiva Oy | PL 489, 00101 HELSINKI | Puhelin 0424 2811 | Faksi 0424 281 299 | Copyright Motiva Oy

Tutustu myös **PROMISE** **trans** **SMART SPP** **TopTun**

Liite 4. Hankintaprosessi hankintakellona tai hankintanuolena

Tuotteiden ja palveluiden hankinnan voi ajatella monivaiheisena prosessina, jota voidaan verkkopalvelussa hahmottaa monella eri tavalla. Seuraavassa kaksi havainnollistavaa tapaa esittää hankintaprosessin eri vaiheita: hankintakello ja hankintanuoli. Näissä hankintatoimen suorittajan muistilistaa muistuttavissa malleissa linkkien kautta löytyisi juuri siinä hankinnan vaiheessa tarvittava ajantasainen tieto.

Hankintakello hankkijan muistilistana

Hankintakello-mallissa on kuvattu ympyröinä hankintaprosessin eteneminen (kuva 3). Jokaiseen vaiheeseen on verkkopalvelussa koottu linkkeinä malleja ja juuri siinä hankintaprosessin vaiheessa tarvittava tieto ja ohjeet.

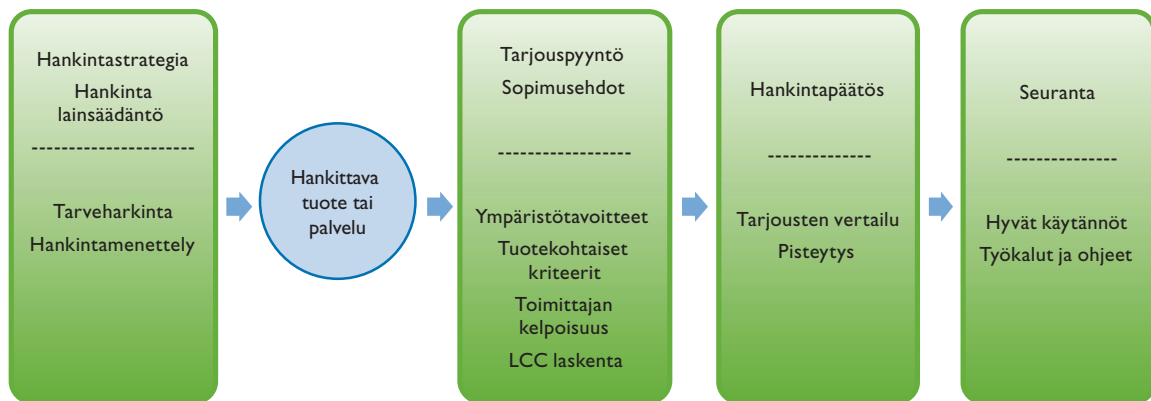
Kuva 3. Hankintaprosessi kuvattuna hankintakellona.

Hankintanuoli - hahmottaa hankintaprosessia

Toinen tapa esittää hankintaprosessia voisi olla nelivaiheinen hankintanuoli (kuva 4). Hankintanuolella laatikon yläosassa on esitetty varsinaista hankintaprosessia. Laatikon alapuolella on listattu niitä asioita, joilla saadaan ympäristönäkökulma mukaan ja voidaan merkittävästi vaikuttaa ympäristövaikutuksiin julkisten hankintojen hankintaprosessissa.

Ensimmäisen laatikon alaosaan kiinnitetään huomiota julkisten hankintojen tarveharkintaan ja hankintamenettelyyn. Hankintanuoli-mallin toisen, kolmannen ja neljännen laatikon alaosaan korostuu ympäristönäkökulma. Ekotietopankista löytyisi ajankohtaisin tieto juuri näistä aiheista kestävän julkisen hankinnan toteuttamiseksi:

- Kriteerejä, hankittavan tuotteen tai palvelun määrittämiseen.
- Mallipohjia ympäristöasioiden esittämiseen sopimuksissa ja tarjouspyynnöissä.
- Pisteytysmalleja ja laskureita helpottamaan tarjousten vertailua.

Kuva 4. Hankintatoimi kuvattuna hankintanuolena.

LÄHTEITÄ

Internet-osoitteet:

Valtioneuvosto periaatepäätös 8.4.2009. www.ymparisto.fi>Yritykset ja yhteisöt >Tuotteet ja hankinnat >Julkiset hankinnat. <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=12135&lan=fi>

EU:n esimerkkikriteerit julkisiin hankintoihin 18 tuoteryhmälle.
http://ec.europa.eu/environment/gpp/first_set_en.htm
http://ec.europa.eu/environment/gpp/second_set_en.htm

Julkisten hankintojen ympäristöopas (SYKE).
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=12497&lan=fi>

Ympäristöä säästävien hankintoja. Käsikirja ympäristönäkökohtien huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa (Euroopan komissio).
http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/buying_green_handbook_fi.pdf

Hymonet (FCG Oy). <http://www.hymonet.com/hymonet/>

Motiva Hankintapalvelu. <http://www.motivanhankintapalvelu.fi/>

Työkaluja ja suosituksia (Motiva).
http://www.motiva.fi/julkinen_sektori/julkiset_hankinnat/tyokaluja_ja_suosituksia

Suomen kansallinen puupohjaisten tuotteiden julkisten hankintojen politiikka (Työ- ja elinkeinoministeriö). <http://www.tem.fi/julkaisut?C=98033&xmid=4385>

Pohjoismaiden ministerineuvoston esimerkkikriteerit (8 tuoteryhmää).
http://www.norden.org/en/publications/publications/2009-759?set_language=en

EcoProcura- kriteerit. www.procuraplus.org

Energy Star. <http://www.eu-energystar.org/fi/index.html>

Sininen enkeli (Der Blaue Engel). <http://www.blauer-engel.de/en/index.php>

TCO-merkintä. <http://www.tcodevelopment.com/>

Ekoenergia. www.ekoenergia.fi

Luomu. <http://www.evira.fi/portal/fi/evira/asiakokonaisuudet/luomu/>

Esimerkkikriteerit:

Nissinen A, Sætrang Ø and Ongre K (Editors) 2009. Nordic Cooperation on Green Public Procurement: The First Set of Criteria Examples. Nordic Council of Ministers, ANP 2009-759.
www.norden.org/en/publications/publications/2009-759?set_language=en

Mittaaminen ja seuranta:

Uusin tutkimus

PricewaterhouseCoopers Oy:n EU:n komission toimeksiannosta tehty tutkimus julkisten hankintojen ympäristönäkökohdista. http://ec.europa.eu/environment/gpp/study_en.htm

Bouwer M, de Jong K, Jonk M, Berman T, Bersani R, Lusser H, Nissinen A, Parikka K and Szuppinger P, 2005. Green Public Procurement in Europe 2005 - Status overview, 107 p. Virage Milieu & Management bv, Korte Spaarne 31, 2011 AJ Haarlem, the Netherlands, 107 p.
http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/Stateofplaysurvey2005_en.pdf

Bouwer M, Jonk M, Berman T, Bersani R, Lusser H, Nappa V, Nissinen A, Parikka K, Szuppinger P and Viganò C, 2006. Green Public Procurement in Europe 2006 – Conclusions and recommendations. Virage Milieu & Management bv, Korte Spaarne 31, 2011 AJ Haarlem, the Netherlands. Also available at http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/take_5.pdf

Kippo-Edlund, P., Hauta-Heikkilä, H., Miettinen, H., and Nissinen, A. 2005. Measuring the Environmental Soundness of Public Procurement in Nordic Countries. TemaNord 2005:505, Nordic Council of Ministers, Copenhagen.
Available at <http://www.norden.org/pub/sk/showpub.asp?pubnr=2005:505>

Nissinen A, Parikka-Alhola K and Rita H 2009. Environmental criteria in the public purchases above the EU threshold values by three Nordic countries: 2003 and 2005. Ecological Economics 68: 1838-1849.

Parikka-Alhola, K., Nissinen A. and Ekroos A. 2006. Green award criteria in the most economically advantageous tender in public purchasing. In: K.V. Thai and G. Piga (Editors), Advancing public procurement. PrAcademics Press, Boca Raton, USA, pp. 257-279.

KUVAILEHTI

Julkaisija	Suomen ympäristökeskus			Julkaisu-aika Maaliskuu 2011
Tekijä(t)	Virpi Liesimaa ja Ari Nissinen			
Julkaisun nimi	Kestävien hankintojen neuvontapalvelun toimintasuunnitelma			
Julkaisusarjan nimi ja numero	Suomen ympäristökeskuksen raportteja 6/2011			
Julkaisun teema				
Julkaisun osat/ muut saman projektin tuottamat julkaisut	Julkaisu on saatavana vain internetissä: www.ymparisto.fi/julkaisut			
Tiivistelmä	<p>Valtioneuvosto teki 8.4.2009 periaatepäätöksen kestävästä julkisista hankinnoista. Sen mukaan hankintaosaamista pyritään parantamaan lisäämällä hankkijoiden osaamista ja keskittämällä hankintojen ympäristöosaamista johonkin olemassa olevaan asiantuntijaorganisaatioon. Ensimmäiseksi askeleeksi todetaan Internet-pohjainen tietopankki.</p> <p>EU:n komissio on käynnistänyt esimerkkiluontoisten kriteerien valmistelun julkisiin hankintoihin, ja kriteerejä on jo valmiina 18 tavara- ja palveluryhmälle. Kansallinen sidosryhmien kuuleminen ja kriteerien käytön opastus olisi tärkeää, niin että niissä otettaisiin huomioon tilanne Suomessa.</p> <p>Tässä raportissa esitetään Kestävien hankintojen neuvontapalvelun ja siihen kuuluvan Ekotietopankin toimintasuunnitelma. Palvelun toiminta-ajatuksena on toimittaa tuotekohtaista ympäristö- ja laatutietoa valtion ja kuntien ostajille helposti käytettävässä muodossa. Lisäksi palvelun tulee edistää hankkijoiden verkostoitumista ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa. Ekotietopankin nähdään rohkaisevan yrityksiä ekotuotesuunnitteluun, mikä parantaisi niiden ekokilpailukykyä sekä kansallisilla että kansainvälisillä markkinoilla. Ekotietopankkiin koottaisiin tavaroiden ja palveluiden ympäristökriteerit, tarjouspyyntömalleja, elinkaarikustannusten laskentatyökaluja sekä tietoa parhaista käytännöistä.</p> <p>Keskitetty palvelu vähentää päällekkäistä työtä kunnissa ja valtion organisaatioissa, ja järkevöittää yritysten tuotekehitys- ja todentamistyötä yhdenmukaisten ja tärkeimpiin ympäristönäkökohtiin kohdistuvien ympäristökriteerien avulla. Sidoryhmien kuuleminen EU:n esimerkkikriteereistä ja valmisteluun vaikuttaminen sekä kriteerien käytön opastus Suomessa olisi myös tärkeä osa neuvontapalvelun toimintaa. Neuvontapalvelu järjestäisi 1-2 kertaa vuodessa 'korkean tason' Ekohankintafoorumien sekä seminaareja ja työpajoja.</p> <p>Neuvontapalvelun toteutuksesta vastaisi <i>työpari</i>, ja toimintaa johtaisi ministeriöiden nimeämä <i>johtoryhmä</i>. Kriteerien valmistelu tapahtuisi yhteistyössä <i>tuoteryhmäkohtaisten asiantuntijaryhmien</i> kanssa. Kestävien hankintojen neuvontapalvelun budjetin suuruudeksi on arvioitu 305 000 euroa vuodessa. Kustannukset muodostuvat kahden henkilön palkoista, viestinnän kuluista, pienistä asiantuntijapalveluista ja matkoista.</p> <p>Raportissa on tarkasteltu FCG Oy:n, Julkisten hankintojen neuvontayksikön, Motiva Oy:n ja Suomen ympäristökeskuksen valmiuksia toimia Kestävien hankintojen neuvontapalvelun kotiorganisaationa.</p>			
Asiasanat	julkiset hankinnat, kestävä kehitys, ympäristökriteerit, neuvonta, elinkaari			
Rahoittaja/ toimeksiantaja				
	ISBN (nid.)	ISBN 978-952-11-3855-3 (PDF)	ISSN (pain.)	ISSN 1796-1726 (verkkokj.)
	Sivuja 36	Kieli suomi	Luottamuksellisuus julkinen	Hinta (sis. alv 8 %)
Julkaisun myynti/ jakaja				
Julkaisun kustantaja	Suomen ympäristökeskus (SYKE), PL 140, 00251 Helsinki			
Painopaikka ja -aika				

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare	Finlands miljöcentral	Datum	Mars 2011
Författare	Virpi Liesimaa och Ari Nissinen		
Publikationens titel	Kestävien hankintojen neuvontapalvelun toimintasuunnitelma (Verksamhetsplan för rådgivningstjänsten för hållbara upphandlingar)		
Publikationsserie och nummer	Finlands miljöcentrals rapporter 6/2011		
Publikationens tema			
Publikationens delar/ andra publikationer inom samma projekt	Publikationen finns tillgänglig endast på internet: www.ymparisto.fi/julkaisut		
Sammandrag	<p>Statsrådet fattade den 8 april 2009 ett principbeslut om hållbara offentliga upphandlingar. Enligt principbeslutet är målet att öka upphandlarnas kompetens och koncentrera expertisen kring miljöaspekterna vid upphandling till någon av de befintliga upphandlingsorganisationerna. Det första steget konstaterades vara en Internetbaserad informationsdatabas.</p> <p>EU-kommissionen har inlett beredningen av exemplifierande kriterier för offentliga upphandlingar. Sådana kriterier finns redan för 18 varu- och servicekategorier. Det är viktigt att man på nationell nivå hör intressegrupperna och ger handledning i användningen av kriterierna så att man därvid beaktar situationen i Finland.</p> <p>I denna rapport presenteras verksamhetsplanen för Rådgivningstjänsten för hållbara upphandlingar och den därtill hörande Ekodatabanken. Verksamhetsidén för denna tjänst är att ge statliga och kommunala upphandlare miljö- och kvalitetsinformation om produkter i lätthanterlig form. Tjänsten bör också främja nätverksbildningen och utbytet av bästa praxis mellan upphandlarna. Ekoinformationsbanken kan uppmuntra företag att planera ekoprodukter och därmed öka sin ekologiska konkurrenskraft på såväl den inhemska som den internationella marknaden. Avsikten är att samla in i ekodatabanken miljökriterier för varor och tjänster, modeller för anbudsbegäran, verktyg för beräkning av livscykelkostnaderna samt information om bästa förfaranden.</p> <p>En centraliserad tjänst minskar överlappande arbete i kommunerna och i statliga organisationer och rationaliserar produktutvecklings- och verifieringsarbetet hos företag genom enhetliga miljökriterier som beaktar de viktigaste miljösynpunkterna. Rådgivningstjänsten skall också som en väsentlig del av sin verksamhet höra intressegrupperna angående EU:s exempelkriterier, påverka beredningen av kriterierna samt ge handledning i tillämpningen av kriterierna i Finland. Avsikten är att rådgivningstjänsten anordnar ett ekoupphandlingsforum på hög nivå, 1-2 gånger per år, samt olika slags seminarier och verkstäder.</p> <p>Avsikten är att ansvaret för förverkligandet av rådgivningstjänsten ges åt ett arbetspar och verksamheten leds av en ledningsgrupp som utnämns av ministerierna. Beredningen av kriterierna bör ske i samarbete med expertgrupper för olika produktkategorier. Budgeten för rådgivningstjänsten för hållbara upphandlingar torde uppgå till 305 000 euro per år. Kostnaderna består då av lönen för två personer, av kommunikationskostnader, av mindre experttjänster samt av resor.</p> <p>I rapporten ingår en utredning om vilka förutsättningar FCG Oy, Rådgivningstjänsten för offentliga upphandlingar, Motiva Oy eller Finlands miljöcentral har att fungera som hemorganisationen för Rådgivningstjänsten för hållbara upphandlingar</p>		
Nyckelord	offentliga upphandlingar, hållbar utveckling, miljökriterier, rådgivning, livscykel		
Finansiär/ uppdragsgivare			
	ISBN	ISBN	ISSN
		978-952-11-3855-3 (PDF)	ISSN 1796-1726 (online)
	Sidantal	Språk	Offentlighet
	36	finska	Offentlig
Pris (inneh. moms 8 %)			
Beställningar/ distribution			
Förläggare	Finlands miljöcentral, PB 140, 00251 Helsingfors		
Tryckeri/tryckningsort -år			

DOCUMENTATION PAGE

<i>Publisher</i>	Finnish Environment Institute			<i>Date</i> March 2011
<i>Author(s)</i>	Virpi Liesimaa and Ari Nissinen			
<i>Title of publication</i>	Kestävien hankintojen neuvontapalvelun toimintasuunnitelma (Action plan for advisory service on sustainable public procurement)			
<i>Publication series and number</i>	Reports of the Finnish Environment Institute 6/2011			
<i>Theme of publication</i>				
<i>Parts of publication/ other project publications</i>	The publication is available only in the internet: www.ymparisto.fi/julkaisut			
<i>Abstract</i>	<p>On 8 April 2009, the Finnish Government passed a resolution on sustainable public procurement. According to this resolution, public actors should seek to enhance their procurement skills by improving the competencies of purchasing officers and they should centralise their procurement-related environmental competencies in one of the existing expert organisations. An Internet-based data bank is seen as the first step in this process.</p> <p>The European Commission has begun preparing examples of public procurement criteria, and such criteria are already complete for 18 groups of goods and services. To take proper account of Finland's situation, use should be made of national interest groups and guidance in applying the criteria.</p> <p>This report presents the action plan for the Sustainable Public Procurement Advisory Service, and the Eco-criteria database forming part of it. The service's underlying concept is to provide purchasers in the government and municipal sector with product-specific environmental and quality-related information, in an easy-to-use format. In addition, the service will promote networking and the exchange of best practices between purchasing officers. The Eco-criteria database will encourage enterprises to engage in eco-design of products and services. This will enhance their ecological competitiveness, both in the national and international markets. Environmental criteria for goods and services, templates for calls for tenders, tools for calculating lifecycle costs, and information on best practices will be compiled in the Eco-criteria database.</p> <p>A centralised service would cut the amount of overlapping work in municipalities and government organisations. It would also rationalise product development and verification efforts in enterprises, through uniform environmental criteria involving key environmental aspects. Consultation with Finnish stakeholders on the EU's example criteria, influencing the preparation of criteria in the EU, and guidance in applying the criteria would together constitute a key element in the advisory service's activities. Once or twice a year, the advisory service would organise a 'high level' Eco procurement forum, seminars and workshops.</p> <p>A working pair would be responsible for implementing the advisory service, whose operations would be led by a management team appointed by the ministries. The preparation of criteria would be managed in cooperation with product-group specific expert teams. The sustainable procurement advisory service would have an estimated budget of EUR 305,000 per year, including the salaries of two employees, communications-related costs, minor expert services and travel expenses.</p> <p>The report examines the capacities of FCG Oy, the Public Procurement Advisory Unit, Motiva Oy and the Finnish Environment Institute (SYKE), in acting as the home organisation for the Sustainable Procurement Advisory Service.</p>			
<i>Keywords</i>	public procurement, sustainable development, environmental criteria, advice and guidance, lifecycle			
<i>Financier/ commissioner</i>				
	ISBN	ISBN 978-952-11-3855-3(PDF)	ISSN	ISSN 1796-1726 (online)
	<i>No. of pages</i> 36	<i>Language</i> Finnish	<i>Restrictions</i> Public	<i>Price (incl. tax 8 %)</i>
<i>For sale at/ distributor</i>				
<i>Financier of publication</i>	Finnish Environment Institute, P.O.Box 140, FI-00251 Helsinki, Finland			
<i>Printing place and year</i>				

Valtioneuvosto teki 8.4.2009 periaatepäätöksen kestävästä julkisista hankinnoista. Periaatepäätöksessä asetettiin kunnianhimoisia tavoitteita viidelle keskeiselle tavara- ja palveluryhmälle sekä linjattiin joukko toimenpiteitä, joihin julkisella sektorilla ryhdytään. Yhtenä toimenpiteenä esitettiin hankintojen ympäristöosaamisen keskittämistä johonkin olemassa olevaan asiantuntijaorganisaatioon, niin että voidaan edesauttaa kuntien ja muun julkisen sektorin työtä hankintojen ympäristövaikutusten vähentämiseksi. EU:ssa on valmisteltu julkisten hankintojen esimerkkiluonteisia kriteerejä jo 18 tavara- ja palveluryhmälle, ja Suomenkin olisi tärkeä osallistua uusien kriteerien valmisteluun ja kriteerien käytön opastukseen suomalaisille hankkijoille ja yrityksille.

Tässä raportissa esitetään Kestävien hankintojen neuvontapalvelun ja siihen kuuluvan Ekotietopankin toimintasuunnitelma.

